

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Název vzdělávacího materiálu:	Literatura renesance, baroka a klasicismu - struktura maturitního okruhu a úkoly
Číslo vzdělávacího materiálu:	VY_32_INOVACE_CJL1.1.12b
Autor vzdělávacího materiálu:	PhDr. Olga Šimandlová
Období, ve kterém byl vzdělávací materiál vytvořen:	září 2013
Vzdělávací oblast:	Jazyk a jazyková komunikace
Vzdělávací obor:	Český jazyk a literatura
Vzdělávací předmět:	Český jazyk a literatura
Tematická oblast:	Světová a česká literatura od starověku po 18. století
Ročník, pro který je vzdělávací materiál určen:	4. ročník gymnázia (vyšší stupeň)
Anotace:	Vzdělávací materiál slouží jako struktura maturitního okruhu při opakování učiva ve 4. ročníku při přípravě na maturitní zkoušku. Obsahuje cvičné úkoly k ověření poznatků. Inovuje výuku využitím pracovních listů v papírové podobě nebo na foliích k projekci na meotaru.
Citace použitých zdrojů:	HÁNOVÁ Eva a kol. <i>Odmaturuj z literatury 1</i> . 3. vyd. Brno: Didaktis, 2004. ISBN 80-7358-016-0. s. 27 - 45. SOCHROVÁ, Marie. <i>Český jazyk a literatura</i> . 1. vyd. Havlíčkův Brod: Nakladatelství Fragment, 2007. ISBN 978-80-253-0468-6. s. 15 - 20. Vlastní zdroje.
Vzdělávací materiál vytvořen v rámci projektu Sportovní gymnázium - škola 21. století	

LITERATURA RENESANCE, BAROKA A KLASICISMU

OSNOVA TÉMATU

1. LITERATURA RENESANCE

1.1 LITERATURA ITALSKÁ

1.2 LITERATURA FRANCOUZSKÁ

1.2 LITERATURA ŠPANĚLSKÁ

1.3 LITERATURA ANGLICKÁ

1.4 LITERATURA ČESKÁ

2. LITERATURA BAROKA

3. LITERATURA KLASICISMU

3.1 LITERATURA FRANCOUZSKÁ

3.2 LITERATURA ITALSKÁ

4. ÚKOLY K TÉMATU LITERATURA RENESANCE, BAROKA A KLASICISMU

1. LITERATURA RENESANCE

poč. 14. stol. – poč. 17. stol.

fr. la renaissance = znovuzrození, lat. humanus = lidský

obdiv antice, harmonie duše a těla

literatura v národních jazycích

vynález knihtisku, Johann Guttenberg

prvotisky = inkunábule

1. tištěná kniha u nás: Plzeň 1469 – 1471, Kronika trojanská

1.1 LITERATURA ITALSKÁ

přelom 13. – 14. stol.

nové žánry: duchovní epos, novela, sonet

Dante Alighieri – duchovní epos **Božská komedie**

hrdina Dante putuje za poznáním Peklem, Očistcem, Rájem, provází ho básník Vergilius

duchovní epos – výpravná báseň, bohatý děj, hrdinou sám básník

Giovanni Boccaccio – **Dekameron**

100 novel vypráví 10 mladých lidí, utekli před morem z Florencie na venkov, milostná témata

novela – kratší epický útvar, líčí zajímavý děj, překvapivý konec

Francesco Petrarca – **Sonety Lauře**

Laura skutečná dívka, pocity lásky, štěstí i trápení

sonet (znělka) – lyrická báseň, pravidelný rým, 14 veršů

4 sloky: 1+2 sloka 4 verše (kvarteta), 3+4 sloka tři verše (terceta)

1.2 LITERATURA FRANCOUZSKÁ

15. – 16. stol.

nové žánry: villonská balada, satirický román

Francois Villon – Malý testament, Velký testament

testament = závěť

básně o životě, hříchy omlouvá chudobou a krutým osudem

villonská balada – lyrická báseň, 4 sloky, na konci slok se opakuje refrén, 3 x 7 – 12 veršů, poslání 4 – 6 veršů

Francois Rabelais – román Gargantua a Pantagruel

o královské rodině obrů

otec Gargantua myslí jako středověký člověk, syn Pantagruel renesančně touží po poznání

satirický román – satira na středověké přežitky

1.3 LITERATURA ŠPANĚLSKÁ

16. – 17. stol., „zlatý věk španělské literatury“

nový žánr: dobrodružný román

Miguel de Cervantes y Saavedra – Důmyslný rytíř don Quijote de la Mancha

chudý venkovský šlechtic don Quijote se po vzoru vyprávění o středověkých rytířích vydává za dobrodružství se sluhou Sancho Panzou

1.4 LITERATURA ANGLICKÁ

14. – 16. stol.

William Shakespeare (1564 – 1616)

spolumajitel, dramatik a herec divadle Globe Londýn

komedie: **Zkrocení zlé ženy, Sen noci svatojanské**

hry historické: **Jindřich VI., Richard III, Julius Caesar**

tragédie:

tragédie nenaplněné lásky **Romeo a Julie**

tragédie žárlivosti **Othello**

tragédie chorobné tížadosti **Mackbeth**

tragédie o lidské nerozhodnosti a smyslu života **Hamlet, králevic dánský, Král Lear**

hra na pohádkový námět **Zimní pohádka**

milostná lyrika: **Sonety**

1.5 ČESKÁ RENESANČNÍ LITERATURA

70. léta 15. – poč. 17. stol.

převažuje naučná literatura

Viktorin Kornel ze Všehrd – O právech, súdech i o dskách země české knihy devatery

právník

soupis českého práva a důležitých královských listin

Daniel Adam z Veleslavína – „pražský arcitiskař“

Česko - latinsko - řecko - německý slovník

Kalendář historický – soupis důležitých událostí z dějin

Václav Hájek z Libočan – Kronika česká

české dějiny do r. 1526, nástup Habsburků na český trůn

Jan Blahoslav

biskup jednoty bratrské

Gramatika česká – o češtině se sbírkou přísloví

Filipika proti misomusům – kritika misomusů (nepřátelé vzdělání)

Muzika – teorie hudby a sborového zpěvu

Kryštof Harant z Polžic a Bezdržic – cestopis Putování...

o cestě do Benátek a Egypta

popraven r. 1621 na Staroměstském náměstí za účast ve stavovském povstání

Bible kralická, konec 16. stol.

dílo kolektivu příslušníků jednoty bratrské

6 dílů, tzv. Šestidílka

překlad bible do češtiny tzv. bibličtina

tisk v Kralicích na Moravě, vyspělý knihtisk

2. LITERATURA BAROKA

od pol. 16. stol. – 17. stol.

vznik v Itálii a ve Španělsku

30ti letá válka, doba nejistot

člověk se uzavírá do svého nitra, k víře, hledá životní jistoty, pravda je člověku zjevena

autorita katolické církve

latina jako jazyk vědy a církve

Jan Amos Komenský, 28. 3. 1592 – 1670, pochován v Naardenu

učitel na bratrských školách (Přerov, Fulnek), kněz, poslední biskup jednoty bratrské

život v exilu: Lešno, Anglie (pomáhal založit akademii věd), Švédsko (učebnice), Amsterdam (posledních 14 let)

dílo slovesné psal česky:

Labyrint světa a ráj srdce

alegorie = využívá přeneseného významu v rámci celého díla

Hlubina bezpečnosti – volně navazuje na myšlenky z Labyrintu

Listové do nebe – 5 fiktivních (smyšlených) dopisů chudých Kristovi

Kšaft umírající matky jednoty bratrské – alegorická forma závěti

Kancionál – sborník duchovní poezie

dílo pedagogické psal latinsky:

Velká didaktika (Didactica magna) – zásady moderního vyučování

Brána jazyků otevřená (Janua linguarum) – učebnice latiny ve větších spojeních

Svět v obrazech (Orbis pictus) – první obrázková učebnice na světě s vlastními nákresy

Informatorium školy mateřské – o výchově dítěte doma v rodině od narození do 6ti let

vševědné dílo: příprava encyklopedie – nedokončil (Divadlo veškerenstva věcí)

období po Bílé hoře 1620

pol. 17. – 18. stol.

doba temna

úpadek české kultury

tvorba psaná latinsky, naučný a náboženský ráz

Bohuslav Balbín

Rozprava na obranu jazyka slovanského, zvláště českého

latinsky psaný spis o češtině

vydán až na počátku národního obrození

Bedřich Bridel – Co Bůh? Člověk?

duchovní poezie

báseň o velikosti boží a nicotě člověka

Adam Michna z Otradovic – Česká mariánská muzika

skladatel a varhaník

ukolébavky (Hajej, můj andílku)

vánoční koledy (Chtíc, aby spal)

milostné písně (Pod našima okny)

František Jan Vavák – Paměti

venkovský písmák, kronikář

paměti, co se událo, zápis lidových písní, pověstí

tvorba pololidová

psaná česky, ústní podání

kramářská (jarmareční) píseň – zpívali kramáři za doprovodu flašinetu

lidová tvorba

lidové písně, pohádky, pověsti, balady (Osiřelo dítě)

3. LITERATURA KLASICISMU

2. polovina 17. – 18. stol.

vznik ve Francii za Ludvíka XIV., v Čechách doba temna

klasicismus – z lat. = vzorový, příkladný

vzor v antickém umění

jednotné principy a pevný řád

„jen pravdivé je krásné“ – krása je v pravdě a v pravdivém zobrazení přírody

empír – z lat. empire = císařství, vrchol klasicismu

vysoký styl: óda, epos, tragédie, o životě vyšších vrstev, rýmovaný verš

nízký styl: komedie, bajka, satira, o životě „neurozených“, o měšťanech, verš i próza

klasicistické drama: podle antického vzoru (Aristotelés)

dodržuje trojí jednotu místa, času a děje

3. 1 LITERATURA FRANCOUZSKÁ

vysoký styl

Pierre Corneille – tragédie Cid

Jean Racine – tragédie Ifigénie a Faidra

nízký styl

Molière (Jean-BaptistePoguelin)

komedie Lakomec, Tartuffe, Zdravý nemocný, Lékařem proti své vůli, Měšťák šlechticem

Jean de La Fontaine – 12 knih Bajek

3. 2 LITERATURA ITALSKÁ

tzv. **commedia dell'arte**

národní veselohra

všední život měšťanské společnosti

herci měli scénář a na scéně improvizovali

dialog doplňovali komickou pantomimou

stále stejné postavy si měnili škrabošky (masky)

Carlo Goldoni – komedie Poprask na laguně, Mirandolina

4. ÚKOLY K TÉMATU LITERATURA RENESANCE, BAROKA A KLASICISMU

1. Uvedte, který z literárních žánrů se zrodil v období renesance:

- a) komedie
- b) epigram
- c) novela

2. Která z uvedených charakteristik odpovídá formě sonetu?

- a) lyrická báseň složená ze 4 strof, kde 4. strofa je tzv. poslání
- b) smutně laděná báseň o 12 verších
- c) lyricky laděná báseň o 14 verších, kde 2 sloky tvoří kvarteta a 2 jsou terceta

3. Poznáte, odkud je převzata ukázka?

„Zřekni se otce, zavrhni své jméno,
nebo když nechceš, stačí tvůj slib lásky,
a já se zřeknu jména Kapuletů.“

- a) Sonety Lauře
- b) Romeo a Julie
- c) Zkrocení zlé ženy

4. Který pojem souvisí s dobou renesance:

- a) villonská balada
- b) Pierre Corneille
- c) Vavřínek z Březové

5. Bible kralická je zapsaná příkladnou spisovnou češtinou, a to tzv.:

- a) kraličtinou
- b) bibličtinou
- c) kronikářskou češtinou

6. Baroko se rozvíjelo od poloviny 16. století v Itálii a ve Španělsku a znamenalo:

- a) návrat k antice
- b) odklon od světských zájmů k Bohu a vlastnímu nitru
- c) snahu o vědecké poznání světa

7. Ve kterém století prožil většinu života Jan Amos Komenský?

- a) 15. stol.
- b) 16. stol.
- c) 17. stol.

8. Uveďte autora, z něhož díla je převzata ukázka:

Tys světlem, já temností,
já bláto, a tys čistota,
tys milost, já teskností,
tys bezpečnost, a já psota.

- a) Adam Michna z Otradovic
- b) Bohuslav Balbín
- c) Bedřich Bridel

9. Pro klasicismus jako umělecký směr platí tvrzení:

- a) vychází z antiky
- b) vychází z gotiky
- c) zdůrazňuje fantazii

10. Ve které zemi vznikla komedie dell arte, kdy hry neměly pevnou stavbu a herci děj improvizovali:

- a) ve Francii
- b) ve Španělsku
- c) v Itálii